

فهرست مطالب

مقدمه تحقیق.....	۱۵
نگاهی کوتاه به زندگی و شخصیت علمی استاد.....	۲۱
فصل اول : ترجمه‌ها.....	۳۳
۱- ترجمه قرآن کریم.....	۳۵
۲- ترجمه نهج البلاغه : خطبه‌ها، نامه‌ها و حکمت‌های حضرت امیر مؤمنان علی (ع).....	۳۶
۳- ترجمه صحیفه کامله سجادیه.....	۳۸
۴- ترجمه مفاتیح الجنان.....	۳۹
۵- منتخب جدید مفاتیح الجنان (نگارش آسان).....	۴۱
فصل دوم : شروح و تفاسیر.....	۴۳
۶- تفسیر حکیم (جلد ۱) قسمت اول.....	۴۵
۷- تفسیر حکیم (جلد ۱) قسمت دوم.....	۴۸
۸- تفسیر حکیم (جلد ۲).....	۵۰
۹- تفسیر حکیم (جلد ۳).....	۵۲
۱۰- تفسیر حکیم (جلد ۴).....	۵۳

- ۱۱- تفسیر حکیم (جلد ۵) ۵۵
- ۱۲- تفسیر حکیم (جلد ۶) قسمت اول ۵۷
- ۱۳- تفسیر حکیم (جلد ۶) قسمت دوم ۵۸
- ۱۴- تفسیر حکیم (جلد ۷) ۶۰
- ۱۵- تفسیر حکیم (جلد ۸) ۶۲
- ۱۶- تفسیر حکیم (جلد ۹) ۶۴
- ۱۷- تفسیر حکیم (جلد ۱۰) ۶۶
- ۱۸- تفسیر حکیم (جلد ۱۱) ۶۷
- ۱۹- تفسیر حکیم (جلد ۱۲) ۶۹
- ۲۰- تفسیر حکیم (جلد ۱۳) ۷۱
- ۲۱- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۱) ۷۳
- ۲۲- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۲) ۷۷
- ۲۳- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۳) ۸۰
- ۲۴- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۴) ۸۲
- ۲۵- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۵) ۸۴
- ۲۶- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۶) ۸۶
- ۲۷- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۷) ۸۹
- ۲۸- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۸) ۹۱
- ۲۹- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۹) ۹۴
- ۳۰- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۱۰) ۹۶

- ۳۱- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۱۱)..... ۹۹
- ۳۲- تفسیر و شرح صحیفه سجادیه (جلد ۱۲)..... ۱۰۲
- ۳۳- دیار عاشقان: تفسیر جامع صحیفه سجادیه حضرت زین العابدین (ع) (جلد ۱- ۷)..... ۱۰۵
- ۳۴- شرح نهج البلاغه ۱۰۶
- ۳۵- شرح دعای کمیل ۱۰۷
- ۳۶- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۱) ۱۰۹
- ۳۷- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۲) ۱۱۰
- ۳۸- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۳) ۱۱۲
- ۳۹- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۴) ۱۱۴
- ۴۰- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۵) ۱۱۶
- ۴۱- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۶) ۱۱۸
- ۴۲- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۷) ۱۲۰
- ۴۳- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۸) ۱۲۲
- ۴۴- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۹) ۱۲۴
- ۴۵- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۱۰) ۱۲۶
- ۴۶- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۱۱) ۱۲۸
- ۴۷- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۱۲) ۱۳۰
- ۴۸- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۱۳) ۱۳۲
- ۴۹- عرفان اسلامی: شرح مصباح الشریعه (جلد ۱۴) ۱۳۳

- ۵۰- عرفان اسلامی : شرح مصباح الشریعه (جلد ۱۵) ۱۳۵
- ۵۱- چهل حدیث حج ۱۳۶
- ۵۲- جهان جان : شرح رباعیات و کلمات قصار باباطاهر
همدانی ۱۳۷
- فصل سوم : تاریخ و سیره ۱۴۱**
- ۵۳- اهل بیت علیهم السلام عرشیان فرش نشین ۱۴۳
- ۵۴- آشنایی با کرامات اهل بیت (ع) ۱۴۴
- ۵۵- ره عشق : داستانهایی از حیات عارفانه امیرمؤمنان علی
(ع) در آثار استاد حسین انصاریان ۱۴۵
- ۵۶- علی (ع) مصداق پاکی ها ۱۴۷
- ۵۷- فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام ۱۴۹
- ۵۸- نگاهی به مقام حضرت فاطمه (ع) ۱۵۱
- ۵۹- با کاروان نور : نگرشی به شخصیت اصحاب
سیدالشهداء (ع) ۱۵۲
- ۶۰- نگاهی به مقام امام حسین (ع) ۱۵۴
- ۶۱- نگاهی به مقام امام زین العابدین (ع) ۱۵۵
- ۶۲- عنایات امام عصر (عج) ۱۵۶
- ۶۳- نگاهی به مقام قمر بنی هاشم علیه السلام ۱۵۸
- ۶۴- مادر امام عصر (عج) ۱۵۹

۶۵ - نگاهی به مقام حضرت زینب (ع) ۱۶۱

۶۶ - نگاهی به مقام حضرت خدیجه (ع) ۱۶۲

فصل چهارم: عرفان و حکمت ۱۶۵

۶۷ - اخلاق خوبان ۱۶۷

۶۸ - لقمان حکیم ۱۶۸

۶۹ - نسیم رحمت ۱۷۰

۷۰ - توبه آغوش رحمت ۱۷۱

۷۱ - توبه ۱۷۳

۷۲ - عبرت آموز: مجموعه‌ای از نکته‌ها و داستانهای کتب

استاد ۱۷۵

۷۳ - عبرتهای روزگار ۱۷۶

۷۴ - عارفانه: مجموعه داستانهای عرفان اسلامی اثر استاد

حسین انصاریان (جلد ۱) ۱۷۸

۷۵ - عارفانه: مجموعه داستانهای عرفان اسلامی اثر استاد

حسین انصاریان (جلد ۲) ۱۸۰

۷۶ - عارفانه: مجموعه داستانهای عرفان اسلامی اثر استاد

حسین انصاریان (جلد ۳) ۱۸۲

۷۷ - عارفانه: مجموعه داستانهای عرفان اسلامی اثر استاد

حسین انصاریان (جلد ۴) ۱۸۴

- ۷۸ - عارفانه : مجموعه داستانهای عرفان اسلامی اثر استاد
حسین انصاریان (جلد ۵) ۱۸۶
- ۷۹ - عرفا چگونه می بینند؟ ۱۸۸
- فصل پنجم : اخلاق و معارف اسلامی ۱۹۱**
- ۸۰ - عقل : کلید گنج سعادت ۱۹۳
- ۸۱ - عقل : محرم راز ملکوت ۱۹۵
- ۸۲ - حدیث عقل و نفس آدمی در آینه قرآن ۱۹۷
- ۸۳ - اندیشه در اسلام ۱۹۹
- ۸۴ - معرفت دینی ۲۰۱
- ۸۵ - نفس ۲۰۳
- ۸۶ - ایمان و آثار آن ۲۰۵
- ۸۷ - آثار مثبت عمل ۲۰۸
- ۸۸ - ارزش عمر و راه هزینه آن ۲۱۰
- ۸۹ - مرگ و فرصت ها ۲۱۲
- ۹۰ - تواضع و آثار آن ۲۱۴
- ۹۱ - چهره ملکوتی یوسف علیه السلام ۲۱۷
- ۹۲ - عرفان در سوره یوسف ۲۲۰
- ۹۳ - ارزش ها و لغزشهای نفس ۲۲۲
- ۹۴ - زیبایی های اخلاق ۲۲۵

۲۲۶	۹۵ - جلوه‌های رحمت الهی
۲۲۷	۹۶ - چهره‌های محبوب و منفور در قرآن
۲۲۹	۹۷ - درمان‌گری با قرآن
۲۳۰	۹۸ - هزینه پاک ماندن
۲۳۲	۹۹ - پنج نعمت
۲۳۳	۱۰۰ - چهار نعمت: قرآن، پیامبر، اهل بیت، عقل
۲۳۵	۱۰۱ - راه نجات
۲۳۷	فصل ششم: اصول و عقاید
۲۳۹	۱۰۲ - ادب و آداب زائر
۲۴۱	۱۰۳ - حج در آینه عرفان
۲۴۲	۱۰۴ - حج وادی امن
۲۴۴	۱۰۵ - در بارگاه نور
۲۴۶	۱۰۶ - سیمای نماز
۲۴۷	۱۰۷ - نماز الهی و شیطانی
۲۴۹	فصل هفتم: تربیتی و اجتماعی
۲۵۱	۱۰۸ - فرهنگ مهرورزی
۲۵۳	۱۰۹ - فروغی از تربیت اسلامی
۲۵۵	۱۱۰ - معاشرت
۲۵۶	۱۱۱ - نظام خانواده در اسلام

- ۱۱۲ - بربال اندیشه ۲۵۸
- ۱۱۳ - از انسان چه می خواهند؟ (گفتار حضرت امام زین العابدین علیه السلام) ۲۵۹
- ۱۱۴ - اسلام و کار و کوشش ۲۶۰
- ۱۱۵ - اسلام و علم و دانش ۲۶۲
- ۱۱۶ - قیمت عمر ۲۶۴
- فصل هشتم: دیوان، اشعار، ادبیات ۲۶۷**
- ۱۱۷ - چشمه سار عشق: هزار شعر در شخصیت ملکوتی حضرت سیدالشهداء(ع) ۲۶۹
- ۱۱۸ - مناجات عارفان ۲۷۰
- ۱۱۹ - مونس جان ۲۷۲
- ۱۲۰ - گلزار محبت (دویتی های عرفانی) ۲۷۳
- ۱۲۱ - دیوان اشعار ۲۷۴
- ۱۲۲ - مرز روشنایی ۲۷۷
- فصل نهم: سایر ۲۷۹**
- ۱۲۳ - ارزش کتاب و کتابخوانی ۲۸۱
- ۱۲۴ - بایسته های تبلیغ ۲۸۳
- ۱۲۵ - به سوی قرآن و اسلام ۲۸۵
- ۱۲۶ - خاطرات حجت الاسلام حاج شیخ حسین انصاریان ۲۸۷

فصل دهم: کتب به زبان‌های خارجی ۲۹۱

کتب عربی ۲۹۳

۱۲۷- الاسرة و نظامها فی الاسلام ۲۹۳

۱۲۸- التوبة حضان الرحمة ۲۹۴

۱۲۹- رحلة فی الآفاق و الأعماق شرح دعاء کمیل ۲۹۷

۱۳۰- ملائکه الارض ۲۹۸

کتب اردو ۲۹۹

۱۳۱- اهل بیت (ع) فرش نشین فرشتی ۲۹۹

۱۳۲- توبه آغوش رحمت ۳۰۱

۱۳۳- خاندان اسلام کی نظر میس ۳۰۳

۱۳۴- شرح دعاء کمیل ۳۰۵

کتب ترکی آذری ۳۰۶

۱۳۵- اهل البیت (ع) ملائکه الارض ۳۰۶

۱۳۶- شرح دعاء کمیل ۳۰۷

۱۳۷- نظام خانواده در اسلام ۳۰۹

کتب ترکی استانبولی ۳۱۰

۱۳۸- شرح دعاء کمیل ۳۱۰

۱۳۹- نظام خانواده در اسلام ۳۱۱

کتب انگلیسی ۳۱۲

۱۴۰- با کاروان نور: نگرشی به شخصیت اصحاب

سیدالشهداء(ع) ۳۱۲

- ۱۴۱ - توبه آغوش رحمت ۳۱۴
- ۱۴۲ - دیار عاشقان: تفسیر جامع صحیفه سجادیه حضرت
زین العابدین (ع) (جلد ۱ - ۲) ۳۱۷
- ۱۴۳ - شرح دعاء کمیل ۳۱۷
- ۱۴۴ - نظام خانواده در اسلام ۳۱۹
- فصل یازدهم: مقالات، مصاحبه‌ها و ۳۲۱
- فصل دوازدهم: فهرست سخنرانی‌ها و دروس ۳۵۱
- نمایه موضوعی ۳۹۷

مقدمه تحقیق

میزان توجه دانشمندان و پژوهش‌گران به دانش اطلاع‌رسانی یکی از معیارهای توسعه فرهنگی در هر جامعه‌ای به شمار می‌رود. در جوامع پیشرفته، هر پژوهش‌گری پس از اشراف یافتن بر پژوهش‌هایی که پیش از او انجام گرفته است، می‌کوشد بر میراث علمی پیشینیان بیفزاید. در این راستا رجوع به کتاب‌شناسی‌های موضوعی، مشخص می‌کند که در چه زمینه‌هایی پژوهش لازم انجام گرفته یا در چه عرصه‌ای، پژوهش‌ها به تکرار و یکنواختی دچار شده و در چه موضوع‌هایی، پژوهش بایسته‌ای صورت نگرفته است. با در دسترس بودن مآخذ شناسی‌های تخصصی، از هدر رفتن زمان پیش‌گیری می‌شود و در کم‌ترین زمان، می‌توان به همه مآخذهای مرتبط با موضوع دست یافت. با فراهم بودن مآخذشناسی‌های جامع، مراکز آموزشی و پژوهشی فرصت می‌یابند، نارسایی‌های پژوهشی را به دقت شناسایی و برای جبران آن برنامه‌ریزی کنند. به طور کلی، ژرفایی و علمی بودن درون‌مایه‌ی پژوهش‌ها و پیشرفت فرآورده‌ها و دست‌آوردهای علمی و فرهنگی هر عصر، به ویژه در عصر

انفجار و انباشت اطلاعات، به پیشرفت دانش اطلاع‌رسانی و مأخذ شناسی بستگی دارد.

اگر جوامع بشری را به هرمی تشبیه نماییم در رأس این هرم محدود افرادی قرار دارند که با سعی و تلاش خویش بسان ستارگان می‌درخشند و راه فراروی دیگران روشن می‌نمایند. این شخصیت‌ها اگر چه تعدادشان اندک، ولی تأثیرات و آثارشان بس بزرگ است. در جامعه ما نیز چنین افرادی بودند و هستند و پشتوانه گرانسنگ علمی و فرهنگی امت ما می‌باشند، اما دریغ که معاصران، خصوصاً جوانان و نوجوانان نسبت به این حلقه‌های زرین پیوند گذشته با آینده، آگاهی و شناخت کافی ندارند. آشنا نمودن همگان به ویژه جوانان با آثار و اندیشه‌های این مفاخر بزرگ، کمترین سپاس از تلاش آنان و افروختن چراغی است بر فراز راه آیندگان تا راه آنان در پیش گیرند و در مسیرشان گام بردارند.

یکی از چهره‌ها پرتلاش معاصر، استاد حسین انصاریان است که سالیانی سال بطور خستگی‌ناپذیر در تلاش و تکاپو علمی است. وی علاوه بر تبلیغ دین اسلام و افشاندن بذر تعالیم اسلامی در داخل و خارج کشور، به تحقیق، ترجمه و نگارش در موضوعات مختلفی چون: قرآن، حدیث، عرفان و حکمت، تاریخ و سیره، اخلاق و معارف اسلامی، اصول و عقاید، تربیتی و

اجتماعی، دیوان، اشعار و ادبیات و ... مشغول است که مجموعه آثار ماندگارش به بیش از ۱۲۰ مجلد می‌رسد.

از آنجایی که اینجانب در مدت چندین سال فعالیت های تخصصی کتاب شناسی و مأخذ شناسی دو هدف بزرگ را در دستور کار خود داشته ام.

۱- طرح مأخذ شناسی جامع پیامبر(ص) و اهل بیت عصمت و طهارت (ع) که بنا دارم در این زمینه تمامی آثار مکتوب اعم از کتاب، پایان نامه، مقاله، در باره هر یک از پیامبر(ص) و ائمه چهارده معصوم (ع) را شناسایی و در پنجاه مجلد تدوین نمایم ۲۰- دومین موضوعی که در حال تدوین و کار روی آن می باشم «طرح جامع مأخذ شناسی اندیشمندان بزرگ اسلامی» است که تاکنون کتاب شناسی اندیشمند فرزانه رهبر معظم انقلاب و کتاب شناسی توصیفی استاد شهیدآیه الله مطهری و نیز پژوهشگر ارجمند استاد عطاردی به چاپ رسیده است. اکنون خداوند بزرگ را شاکر هستم که توفیق کتاب شناسی و معرفی توصیفی تمامی آثار مکتوب استاد حسین انصاریان در موضوعات مختلف را به اینجانب اعطاء نموده. که گامی بلند در راه شناسایی و معرفی آثار اندیشمندان بزرگ اسلامی است.

این کتاب شناسی در دوازده فصل به معرفی آثار استاد پرداخته است. در ابتدا تلاش شده است تا نگاهی کوتاه به

زندگانی و شخصیت علمی استاد به همراه تصاویر تعدادی از
اجازه‌نامه‌های علمای بزرگ ارائه گردد.

در فصل اول ترجمه‌های استاد حسین انصاریان از قرآن
کریم، نهج البلاغه، صحیفه سجادیه و مفاتیح الجنان به همراه
چکیده توصیفی آنها معرفی شده است. در فصول بعدی کتاب به
ترتیب در فصل دوم شروح و تفاسیر استاد شامل سیزده مجلد
تفسیر حکیم، شرح و تفسیر صحیفه سجادیه در دوازده مجلد،
شرح نهج البلاغه، شرح دعای کمیل، شرح مصباح الشریعه در
عرفان اسلامی در پانزده مجلد، شرح چهل حدیث در موضوع
حج و شرع رباعیات و کلمات قصار بابا طاهر همدانی، در فصل
دوم تاریخ و سیره شامل معرفی سیره و کرامات اهل بیت (ع)،
داستان‌هایی از زندگانی امیرالمؤمنین علی (ع)، فاطمه زهراء
(سلام الله علیها)، امام حسین (ع)، امام زین العابدین (ع)، عنایات
امام عصر (عج) و کرامات مادر ایشان، نگاهی به مقام قمر بنی
هاشم (ع)، زینت کبری و حضرت خدیجه (س)، در فصل چهارم
کتاب‌های استاد در موضوع عرفان و حکمت شامل کتاب‌هایی با
عناوین اخلاق خوبان، لقمان حکیم، مونس جان، نسیم رحمت،
توبه و مجموعه‌ای از داستان‌های عرفانی استاد، در فصل پنجم
کتاب‌های استاد در زمینه اخلاق و معارف اسلامی که عمدتاً در
مورد فضایل و رذایل اخلاقی نگاشته شده است. در فصل ششم

کتاب های استاد در موضوع اصول و عقاید اسلامی که مباحثی در مورد حج، زیارت و نماز می باشد. در فصل هفتم کتاب های تربیتی و اجتماعی استاد شامل نظام خانواده، روش های تربیتی اسلام، مباحث مربوط به علم و دانش و کار و کوشش می باشد. در فصل هشتم دیوان اشعار و کتاب های ادبی استاد مانند مناجات نامه، دو بیتی های عرفانی، دیوان اشعار و اشعار مذهبی در مدح و رثای امام حسین (ع)، در فصل نهم سایر کتاب های استاد مانند کتاب ارزش کتاب و کتابخوانی، بایسته های تبلیغ، به سوی قرآن و اسلام و خاطرات ایشان معرفی و توصیف شده است. در فصل دهم کتاب های استاد که به زبان های خارجی مانند زبان عربی، اردو، ترکی آذری، ترکی استانبولی و انگلیسی ترجمه شده، معرفی گردیده است. در فصل یازدهم مجموعه ای از عناوین مقالات و مصاحبه های استاد گردآوری شده است. در فصل دوازدهم فهرستی از سخنرانی ها و دروس استاد در زمینه های مختلف ارائه شده است، و در پایان کتاب جهت تسهیل در شناسایی موضوعات، نمایه جامع موضوعی فراهم آمده است تا بدین وسیله محققان و پژوهشگران ارجمند در سریع ترین زمان ممکن بتوانند از جزئی ترین موضوع در آثار «استاد حسین انصاریان» مطلع گردند.

در پایان از همه کسانی که در پدید آمدن این اثر به گونه‌ای مؤثر بوده‌اند، به ویژه از مدیر عامل محترم موسسه علمی تحقیقاتی دارالعرفان آقای آیت پیمان و جناب حجت الاسلام والمسلمین محسن مسچی مدیر محترم ارتباطات بین المللی مرکز تحقیقات کامپیوتر اسلامی سپاسگزاری می‌شود و از همه پژوهشگران محترم درخواست می‌گردد در صورت دیدن کاستی‌ها، با یادآوری مشفقانه و عالمانه خود، ما را در اصلاح و تکمیل آن یاری نمایند.

سلمان حبیبی

نگاهی کوتاه به زندگی و شخصیت علمی استاد

پاسداری از مرزهای اعتقادی و اخلاقی مکتب تشیع و تبلیغ و ترویج معارف اهل بیت علیهم السلام مرهون مجاهدت عالمانی است که با درک درست از توان و قابلیت‌های خدادای و تعریف جایگاه خود، بر اساس تکلیف در هر عصر و زمانی برگی از تاریخ تشیع را به خود اختصاص داده‌اند. در تورق تاریخ حوزه‌های تشیع به نام بزرگانی برمی‌خوریم که در یکی از عرصه‌های پژوهش، آموزش، و یا «تبلیغ» و یا همه‌ی آنان، چون ستارگانی تابناک می‌درخشند.

اندیشمند محقق حضرت علامه استاد حسین انصاریان «دام عزه الشریف» که امروز از برجستگان و نام‌آوران عرصه‌ی «تبلیغ» به شمار می‌آیند در دو عرصه‌ی «پژوهش» و «آموزش» نیز برای قشر فرهیخته‌ی خواص جامعه‌ی علمی شناخته شده است اما متأسفانه این دو بعد از زندگی علمی و معنوی ایشان در بین عامه‌ی مردم به دلیل گستردگی فعالیت‌های تبلیغی ناشناخته باقی مانده است، او که بر اساس احساس تکلیف و نیاز جامعه، به خاطر حرکت‌های ضد ارزش و ضد دینی رسانه‌های رژیم ستم

شاهی، رسالت خود، بر دفاع از دین و ارزش های مکتب در جایگاه وعظ و خطابه ترسیم کرده بود، و به خاطر همین رویکرد، همواره مورد تشویق مراجع عظام تبلیغ و بزرگان دین قرار گرفت^(۱) هرگز در محافل پژوهشی و آموزشی به معرفی خود نپرداخت. اگر از نقش استاد حسین انصاریان در عرصه‌ی «آموزش» تنها به الگوگیری صدها طلبه جوان در زاویه‌ی دید و چگونگی ورود و خروج این استاد به مباحث دینی به ویژه در وعظ و خطابه و استفاده‌ی صدها تن از مبلغان و وعاظ و سخنرانان از صدها نوار و نوشتار ایشان برای مخاطبان خود در سطوح علمی گوناگون بسنده کنیم و قضاوت را به اهل این عرصه بسپاریم به جرأت می‌توان گفت: این عالم فرزانه که بیش‌تر مردم او را تنها به منبرهای عالمانه، صدای دلنشین و روضه‌های عارفانه می‌شناسند؛ در عرصه‌ی پژوهش و نگارش، پژوهشگر و

۱- استاد ضمن خاطرات خود درباره‌ی مرحوم آیه‌الله علوی خوانساری از مجتهدان سرشناس خوانسار می‌گویند! «سال اولی بود که ملبس به لباس روحانیت شده بودم و برای دیدن جد مادری مرحوم سید محمدباقر مصطفوی (رحمه الله) و جداهام و اقوام به خوانسار رفته بودم، یکی از آشنایان مرا در خیابان دید و گفت: حاضری ده شب در مسجد آقا اسدالله منبر روی گفتم: حاضرم.

نویسنده‌ای گمنام به شمار می‌آید، که حق و جایگاه او در این عرصه از سوی جامعه‌ی علمی ما ادا نشده است.

استاد انصاریان که در ۱۸ آبان ماه سال ۱۳۲۳ ه.ش در شهر مذهبی و عالم‌پرور خوانسار^(۱) و در خانواده‌ای مذهبی و عالم‌پرور «انصاریان» دیده به جهان گشود،^(۲) از همان سنین کودکی با دیدن چهره‌ی نورانی مرجع عالی‌قدر آیت‌الله العظمی سیدمحمدتقی خوانساری تصمیم خود را برای پوشیدن ردای مقدس تبلیغ دین و معارف اهل بیت علیهم السلام را گرفت.^(۳)

۱- از عالمان برخواسته از این شهر می‌توان به مرحوم آیت‌الله العظمی آقا حسین خوانساری رحمه الله، مرحوم آیه الله العظمی آقا جمال خوانساری رحمه الله، مرحوم آیت الله العظمی سید محمدتقی خوانساری رحمه الله، مرحوم آیه الله العظمی سیداحمد خوانساری رحمه الله و صدها عالم دیگر اشاره کرد.

۲- از عالمان این خاندان می‌توان به مرحوم آیه الله العظمی شیخ موسی انصاریان خوانساری رحمه الله اشاره کرد که به فرموده‌ی استاد انصاریان: مرحوم امام خمینی رضوان الله تعالی علیه می‌فرمودند: «بهترین کتاب صلاة در فقه شیعه، کتاب مرحوم آیه الله انصاریان می‌باشد» او دهها اثر علمی از خود به جای گذاشت که «منیة الطالب» که تقریرات درس مرحوم نائینی است از آثار علمی آن بزرگوار است.

۳- استاد در سن ۳ سالگی خاطره‌ای در این مورد بیان می‌کند: روزی آیه الله العظمی محمدتقی خوانساری «رحمه الله» در منزل جد ما بود، من در سنین کودکی در اتاق را باز کردم و مستقیم به طرف آیه الله خوانساری رفتم، و در

مهاجرت خانواده‌ی استاد از خوانسار به تهران و سکونت وی در خیابان خراسان و در یکی از محله‌های مذهبی این شهر، فصل جدیدی را در زندگی او رقم زد، آشنایی استاد انصاریان در این منطقه با عالم ربانی و متخلق به اخلاق الهی آیه الله حاج شیخ علی اکبر برهان «رحمه الله» و تحصیل در مدارس ابتدایی و راهنمایی و دبیرستان تحت پوشش اندیشه‌های این عالم، نقش محوری را در شکل‌گیری شخصیت علمی و معنوی وی ایفا کرد، شخصیتی که هنوز استاد هم از او به یگانه دوران یاد می‌کند.^(۱)

جذابیت معنوی آیت‌الله العظمی محمدتقی خوانساری «رحمه الله»، آیه الله حاج سیدمحمدعلی ابن الرضا خوانساری در کودکی، سیره و سلوک آیه الله حاج شیخ علی اکبر برهان و آیه الله سیدمحمدتقی غضنفری و آیه الله سیدحسین علوی خوانساری در ایام نوجوانی در کنار جذبه‌های معنوی و اخلاقی حکیم آیت الله الهی قمشه‌ای که در دوارن دبیرستان در درس اخلاق وی شرکت می‌کرد موجب

⇒

آغوش او نشستم، پدربزرگم جلو آمد که من را به اندورن ببرد، آیه الله خوانساری جلوی او را گرفت و مرا نوازش کرد و از من پرسید می‌خواهی در آینده چکاره شوی؟ جواب دادم، می‌خواهم مثل شما شوم ایشان در حق من دعا کرد.

۱- استاد درباره‌ی این عالم فرهیخته همواره به این نکته اذعان می‌کنند که «تاکنون مانند و همتای او را در میان چهره‌های روحانی ندیده‌ام».

شد تا استاد انصاریان پس از مشورت با حکیم آیه الله الهی قمشه‌ای «رحمه الله» دروس طلبگی را آغاز کند و با ورود به حوزه‌ی علمیه به آرزوی دیرینه خود جامه‌ی عمل بپوشاند.

خبر طلبه شدن استاد برای برخی از روحانیون منطقه‌ی خوانسار به قدری خوشایند بود که علماء آن منطقه ایشان را فوق العاده مورد تقدیر و تشویق قرار دادند^(۱) استاد انصاریان در حوزه‌ی علمیه تهران پس از گذراندن دروس ادبیات و اتمام معانی و بیان و بدیع نزد حجة الاسلام و المسلمین جوادی درس خصوصی معالم الاصول را نزد عالم ربانی حضرت آیه الله میرزاعلی فلسفی «رحمه الله» به پایان برد^(۲)، پس از اتمام این مقدمات حضرت استاد آماده هجرت به شهر جهاد و علم و اجتهاد بارگاه نورانی حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها

۱- استاد در این باره خاطره‌ای نقل می‌کند:

«سال اولی که به سلک محصلان دینیّه در آمده بودم و خبر آن به مرحوم آیت الله غضنفری رسید در منزل خود به مناسبت طلبگی من مهمانی خاطره‌انگیزی را ترتیب داد و در آن مهمانی از بستگان پدری و علماء شهر وعده‌ای از اهالی محل را دعوت نمود»

۲- استاد درباره‌ی زمان هجرت از تهران به قم و خداحافظی کردن از مرحوم فلسفی و تقاضا برای نصیحت ایشان می‌گویند:

«آیه الله فلسفی حدیثی را از پیامبر صلی الله علیه و آله بعنوان هدیه و زاد به او می‌فرماید: من کان لله کان الله له»

شدند. استاد انصاریان در حوزه علمیه قم از دروس معنوی و عرفانی آیت الله حاج شیخ عباس طهرانی رحمه الله و حاج آقا حسین فاطمی بهره مند و به دست مبارک آیت الله حاج شیخ عباس طهرانی ملبس شد. در حوزه‌ی علمیه قم، رسائل، مکاسب و کفایه نزد آیات عظام فاضل لنکرانی (ره)، اعتمادی، صالحی نجف‌آبادی و صانعی فرا می‌گیرد و پس از اتمام سطوح عالیّه در درس خارج آیات عظام، سید محمد محقق داماد، حاج شیخ حسینعلی منتظری، شیخ ابوالفضل نجفی خوانساری، حاج میرزا هاشم آملی حاضر شد و مباحث حکمت را از محضر آیه الله انصاری شیرازی و مرحوم اشکوری آموخت.

ثمره‌ی سال‌ها درس و بحث استاد انصاریان در حوزه‌ی قم در اجازه‌نامه‌های علمی و روایی از محضر بزرگانی چون آیه الله العظمی میلانی، آیه الله العظمی آخوند ملا علی معصومی همدانی، آیه الله العظمی سیداحمد خوانساری، آیه الله العظمی امام خمینی (ره)، آیه الله العظمی گلپایگانی، آیه الله العظمی مرعشی نجفی، آیه الله میرزا خلیل کمره‌ای، آیه الله العظمی فاضل لنکرانی خود را نشان می‌دهد.

اما میوه‌ی سال‌ها تلاش او در درس و بحث و زیارت بارگاه فاطمه معصومه سلام علیها و اساتید اخلاق و عرفان، زاویه دید و معرفتی از قرآن و عترت بود که در خطابه‌ها و نوشتارهای وی به

ظهور رسید و عاشقان مکتب اهل بیت علیهم السلام را سیراب کرد. چندین هزار مجلس سخنرانی و تبیین معارف الهی بر پایه اصیل ترین منابع علمی شیعه که دستاورد آن بیش از نه هزار نوار سخنرانی بی تکرار است و بیش از یکصد جلد تألیف پژوهشی در حوزه های مختلف علوم دینی است.

بر کسی پوشیده نیست، ترجمه تخصصی است، که هر کس را صلاحیت ورود به عرصه‌ی آن نیست، چرا که گذشته از ممحض بودن فرد در آن و تلاش برای تسلط بر دو زبان مبدا و مقصد، نیازمند احاطه کامل به موضوع و درک درست از واژگان و مفاهیمی است که مترجم بتواند با استخدام آنان امانت‌دار زبان مبدا و انتقال معانی و مفاهیم هم به مخاطب باشد.

ترجمه‌ی «قرآن مجید»، «نهج البلاغه»، «صحیفه‌ی سجادیه» و «مفاتیح الجنان» از سوی استاد به گونه‌ای در جامعه‌ی علمی، ادبی خود را به منصفه ظهور رسانده است که گویی استاد تمام عمر خود ممحض در حوزه‌ی ترجمه بوده است.

تسلط استاد بر ادبیات عرب و ادبیات فارسی و درک درست از معانی و مفاهیم قرآن و کلام اهل بیت علیهم السلام موجب شده است تا استاد بهاء‌الدین خرمشاهی در کتاب «بررسی ترجمه‌های امروزی فارسی قرآن کریم» پس از نقد و بررسی این

ترجمه در جمع‌بندی نهایی آن، قضاوت اندیشمندان و منتقدان و قرآن پژوهان و نیز برداشت خود را این گونه به پایان برد.

«آن را ترجمه‌ای موفق و مفهوم و دارای کم‌ترین میزان لغزش و سهو علمی، ارزیابی می‌کنند، چنان‌که ارزیابی ما هم همین است و این ترجمه را از بهترین ترجمه‌های عصر جدید می‌دانیم»^(۱)

همچنین استاد بهاء‌الدین خرمشاهی اضافی می‌نماید: «شاید خوانندگان گرامی از این ارزیابی انتقادی که بیشتر محسنات و موفقیت‌های ترجمه و مترجم را بیان می‌کند قدری تعجب کنند که با مقاله‌های دیگر همین کتاب هم فرق دارد. پاسخش این است که نگارنده این سطور برگه دانی دارد که دهها مورد از لغزشگاه‌های ترجمه را در آنجا نظم و ترتیب قرآنی سوره‌ها و آیه‌ها آورده است و در ارزیابی انتقادی هر ترجمه‌ای به آن مراجعه می‌کند. حال این از حسن و میزان بالای درجه نشده‌اند و نقد نیز فقط گفتن و بر شمردن و جست و جو کردن کژیها و کاستیها نیست و اخلاق و انصاف، پوشیده داشتن محسنات را روانمی‌دارد» تسلط استاد بر معارف الهی و موضوعات دینی و

۱- بررسی ترجمه‌های امروزی فارسی قرآن کریم، بهاء‌الدین خرمشاهی، ص

برداشت‌های عالمانه و عارفانه ایشان از آیات و روایات و ادعیه‌ی مأثوره از اهل بیت علیهم السلام موجب شده است که کتب ایشان مورد استقبال تشنگان معارف و حیانی و اهل بیت علیهم السلام در خارج از کشور قرار گیرد.

ترجمه‌ی دهها جلد از کتاب‌های استاد انصاریان به زبان‌های عربی، اردو، انگلیسی، ترکی استانبولی، نام این استاد ترجمه را نیز در فهرست اساتیدی قرار داده است که کتاب‌هایش به زبان‌های زنده‌ی دنیا هم ترجمه شده است.

انس و الفت معنوی استاد انصاریان از دوران طفولیت با «قرآن»، «نهج البلاغه»، «صحیفه‌ی سجادیه» و «مفاتیح الجنان» که با گذشت زمان به تلاش برای ارتباط با معانی و مفاهیم این کتب الهی و نورانی انجامید به منبع اصلی مباحث و سخنرانیها و نوشتارهای ایشان تبدیل شد، تکرار واژه‌ها و مفاهیم نورانی و تحقیق و تتبع در کشف معانی برداشت‌های نوین از این کتب در طی سال‌های متممادی او را به سمت تفسیر و شرحی از آیات و روایات و نیز ادعیه‌ی مأثور از اهل بیت علیهم السلام رساند که از لطافت‌ها و ظرافت‌های خاص به خود برخوردار است تا جایی که مرجع فقید آیت الله العظمی فاضل لنکرانی در تاریخ ۱۳۸۵/۹/۴ پیرامون تفسیر حکیم استاد انصاریان مرقوم فرموده‌اند.

انصاف آن است که توجه به وسعت اطلاع وی (استاد انصاریان) از معارف و احاطه بسیار خوبی که به مضامین آیات و روایات دارند نکات جالب و بدیعی را در این تفسیر از خود به جای گذاشته‌اند.

در کنار شرح و تفسیر نهج البلاغه، و «مفاتیح الجنان» شرح و تفسیر صحیفه‌ی سجادیه در ۷ جلد که با ویرایش جدید در ۱۵ مجلد به چاپ می‌رسد از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است که مورد استقبال پژوهشگران و جستجوگران معارف اهل بیت علیهم السلام قرار گرفته است.

پژوهش و نگارش کتب مختلف در زمینه‌های «تاریخ و سیره»، «عرفان و حکمت»، «اخلاق و معارف اسلامی»، «اصول و عقاید»، «تربیتی و اجتماعی»، و شعر و ادبیات و... استاد انصاریان را در فهرست پژوهشگران و نویسندگان پرتلاش در حوزه‌ی معارف اسلامی قرار داده است.

در میان ده‌ها عنوان کتاب برخی از نوشتارهای استاد، از محبوبیت و لطافتی خاص برخوردار است که ریشه در نگاه عالمانه و عارفانه این استاد به برخی از موضوعات مطرح در جامعه دارد.

کتاب گرانسنگ «عرفان اسلامی» که تفسیر و شرحی علمی بر مصباح الشریعه امام صادق علیه السلام است. در ۱۵ مجلد که

با مطالعه‌ی آن می‌توان به تفاوت «عرفان ناب اسلامی» با عرفان‌های کاذب پی برد و در محضر قرآن و عترت از شاهراه هدایت جدا نشده از جمله کتبی است که خلاء فرهنگی را در جامعه کنونی پر کرده است.

استاد انصاریان که در صورت تبدیل نوارهای سخنرانی‌های غیر تکراری او در چهل سال اخیر به متن نگارشی تعداد مجلدات آن به ۲۰۰ جلد خواهد رسید، از طبعی لطیف و نثری سلیس برخوردار است که در سراسر خطابه‌ها و نوشتارهای وی مشهود و ملموس است.

در فهرست کتاب‌های استاد، «دیوان اشعار» و متون به نظم کشیده‌ای چون «مناجات عارفان»، «چشمه سار عشق» به چشم می‌خورد، استاد همواره در بیان معارف اهل بیت علیهم السلام بر اساس استدلال و بر محور عقلانیت سخن می‌گوید و بر این نکته تأکید داشته و دارد که نسخه‌ی نجات‌بخش بشریت تنها «قرآن» و «عترت» است و تنها با گشودن درب معارف این دو به روی انسان گمشده‌ی امروز می‌توان طعم شیرین «عبودیت» واقعی را به جهانیان چشانند.